

ระบบการให้น้ำพืช

ระบบการให้น้ำพืช เป็นวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีวิศวกรรมเกษตรประเภทหนึ่ง ที่มีการพัฒนาขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกร ช่วยให้ใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยให้น้ำเท่าที่พืชต้องการ ลดภาระด้านแรงงาน และช่วยลดความเสี่ยงจากความเสียหายของพืชอันเนื่องมาจากการขาดน้ำ ปัจจุบันนิยมใช้ระบบการให้น้ำพืชเพื่อลดภาระงานและลดความเสี่ยงจากภัยแล้งกันอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสวนผลไม้ สวนผัก และพืชไร่

พืชทุกชนิดมีความต้องการน้ำ โดยน้ำเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งของขบวนการสังเคราะห์แสงของพืช เป็นตัวละลายธาตุอาหารในดินเพื่อให้รากดูดขึ้นไปสร้างการเจริญเติบโต และคายน้ำเพื่อระบายความร้อน นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดปริมาณผลผลิตของพืชด้วย ซึ่งพืชแต่ละชนิดมีความต้องการปริมาณน้ำแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับชนิด พันธุ์ และอายุของพืช ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้น้ำอย่างเหมาะสมกับความต้องการน้ำของพืช

ระบบการให้น้ำพืชเป็นกลไกที่สามารถจัดการควบคุมปริมาณการให้น้ำพืชได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสะดวก อันจะเกิดผลดังนี้

1. พืชเจริญเติบโตอย่างเต็มที่
2. พืชไม่ชะงักการเจริญเติบโต
3. เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต
4. กำหนดเวลาการเก็บผลผลิตได้
5. การใช้น้ำมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
6. สะดวกและประหยัดเวลาการให้น้ำ
7. ลดความเสี่ยงในอาชีพเกษตรกรรม

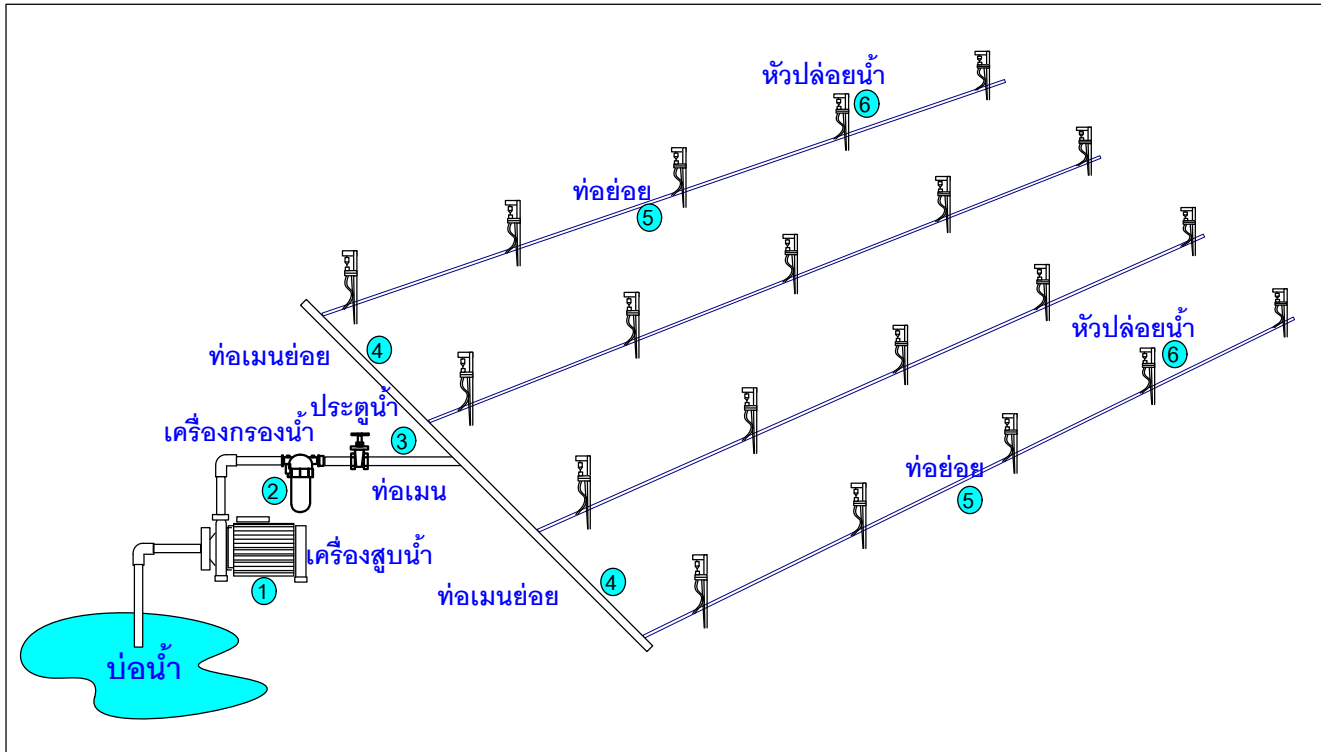
ระบบการให้น้ำที่ดีจะต้องสนองความต้องการน้ำของพืชได้อย่างเพียงพอ อีกทั้งยังต้องเป็นระบบที่เหมาะสมกับปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสะดวกของผู้ใช้ระบบด้วย เช่น ชนิดของแหล่งน้ำ ข้อจำกัดของเครื่องสูบน้ำ และเวลาในการให้น้ำ เป็นต้น ระบบการให้น้ำที่ใช้ปัจจุบันแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การให้น้ำแบบฉีดฝอย (Sprinkler Irrigation) เป็นการให้น้ำแบบวงกว้างโดยฉีดน้ำขึ้นไปบนอากาศเหนือต้นพืชกระจายเป็นฝอยแล้วให้เม็มน้ำตกลงมาบนพื้นที่เพาะปลูก โดยเครื่องสูบน้ำเป็นอุปกรณ์ส่งน้ำผ่านระบบท่อด้วยแรงดันที่สูงเพื่อให้น้ำฉีดเป็นฝอยออกทางหัวปล่อยน้ำ ได้แก่ สปริงเกิลเลอร์ (Sprinkler)

2. การให้น้ำแบบเฉพาะจุด (Localize Irrigation) เป็นการให้น้ำบริเวณรากพืชโดยตรงน้ำจะถูกปล่อยจากหัวปล่อยน้ำสู่ดินให้น้ำชุ่มไปในดินบริเวณเขตรากพืช ระบบนี้เป็นระบบที่ประหยัดได้อย่างแท้จริงเนื่องจากจะเกิดการสูญเสีย น้ำจากปัจจัยอื่นน้อยมากและแรงดันที่ใช้กับระบบต่ำประมาณ 5-20 เมตร ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในด้านต้นทุนกำลังสูบน้ำได้แก่ มินิสปริงเกิลเลอร์ (Mini Sprinkler), ไมโครสเปรย์และเจ็ท (Micro Spray & Jet) และน้ำหยด (Drip)

ระบบ	ข้อดี	ข้อเสีย
สปริงเกิลเลอร์ - ใช้แรงดันตั้งแต่ 20 เมตร ขึ้นไป - อัตราการไหลของหัวปล่อยน้ำตั้งแต่ 250 ลิตรต่อชั่วโมงขึ้นไป	- ใช้เวลาน้อยในการให้น้ำ - เหมาะสำหรับกรให้น้ำพืชไร่และพืชผัก - เหมาะกับสภาพแหล่งน้ำที่มีปริมาณมากเพียงพอ คุณภาพน้ำปานกลาง	- เสียน้ำจากการระเหยและกระจายไปตามลม - มีค่าการลงทุนสูงและใช้พลังงานมาก
มินิสปริงเกิลเลอร์ - ใช้แรงดัน 10-20 เมตร - อัตราการไหลของหัวปล่อยน้ำ 20-300 ลิตรต่อชั่วโมง	- มีใบหมุนช่วยน้ำกระจายเป็นวงกว้าง - เหมาะสำหรับพืชผักที่ปลูกเป็นแปลงแบบหว่าน หรือแบบต้นกล้า และไม้ผลที่มีระยะปลูกตั้งแต่ 5 เมตร ขึ้นไป - เหมาะกับสภาพแหล่งน้ำที่มีปริมาณจำกัด คุณภาพน้ำดี	- ถ้าใบหมุนชำรุดจะใช้งานไม่ได้ - ต้องใช้เครื่องกรองละเอียดปานกลาง และล้างไส้กรองทุกวัน
ไมโครสเปรย์และเจ็ท - ใช้แรงดัน 10-20 เมตร - อัตราการไหลของหัวปล่อยน้ำ 10-200 ลิตรต่อชั่วโมง	- เหมาะสำหรับพืชที่ปลูกระยะชิดและไม้ผลระยะไม่เกิน 5 เมตร - เหมาะกับสภาพแหล่งน้ำที่มีปริมาณจำกัด คุณภาพน้ำดี	- สูญเสียน้ำจากการกระจายไปตามลม - ต้องใช้เครื่องกรองน้ำละเอียดค่อนข้างมาก และล้างไส้กรองทุกวัน
น้ำหยด - ใช้แรงดัน 5-10 เมตร - อัตราการไหลของหัวปล่อยน้ำ 1-8 ลิตรต่อชั่วโมง	- ประหยัดน้ำและใช้พลังงานน้อยที่สุด - เหมาะสำหรับกรให้น้ำพืชไร่ พืชผักที่ปลูกเป็นแถวชิดหรือไม้ผลบางชนิด - เหมาะกับสภาพแหล่งน้ำที่มีปริมาณจำกัด คุณภาพน้ำดี	- อุดตันง่ายต้องใช้เครื่องกรองละเอียดมาก ตรวจสอบและล้างไส้กรองทุกวัน - การวางบนพื้นดินทำให้ตรวจสอบการอุดตันได้ค่อนข้างยาก ซึ่งอาจพบการอุดตันเมื่อพืชเกิดความเสียหายแล้ว

แผนผังและองค์ประกอบของระบบการให้น้ำพืช

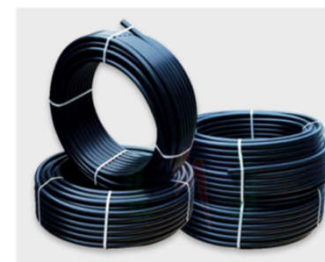
องค์ประกอบของระบบการให้น้ำ

- ① เครื่องสูบน้ำ : ทำหน้าที่สูบน้ำจากแหล่งน้ำและเพิ่มแรงดันให้กับหัวปล่อยน้ำ
- ② เครื่องกรองน้ำ : กรองสิ่งสกปรกและเศษผงต่างๆที่ปนมากับน้ำป้องกันไม่ให้เกิดการอุดตันที่หัวปล่อยน้ำ
- ③ ท่อเมน : ท่อที่ส่งน้ำออกจากเครื่องสูบน้ำไปยังท่อย่อย ควรใช้ท่อพีวีซี (PVC)
- ④ ท่อเมนย่อย : ท่อแยกออกมาจากท่อเมนและส่งน้ำไปยังท่อย่อย ควรใช้ท่อพีวีซี (PVC) หรือ พีอี (PE)
- ⑤ ท่อย่อย : ท่อที่ติดตั้งหัวปล่อยน้ำและจ่ายน้ำให้กับหัวปล่อยน้ำโดยตรง ควรใช้ท่อ พีอี (PE)
- ⑥ หัวปล่อยน้ำ : อุปกรณ์ที่ทำหน้าที่รับน้ำมาจากท่อย่อยและจ่ายน้ำให้กับต้นพืชตามปริมาณที่ต้องการ

ตารางเปรียบเทียบระบบการให้น้ำ

ระบบ	แรงดัน	อัตราการไหล	เวลาให้น้ำ
สปริงเกลอร์	สูง (20 เมตร ขึ้นไป)	มาก (250 ลิตรต่อชั่วโมงขึ้นไป)	น้อย
มินิสปริงเกลอร์	ปานกลาง (10-20 เมตร ขึ้นไป)	ปานกลาง (20-300 ลิตรต่อชั่วโมง)	ปานกลาง
ไมโครสเปรย์และเจ็ท	ปานกลาง (10-20 เมตร ขึ้นไป)	ปานกลาง (10-200 ลิตรต่อชั่วโมง)	ปานกลาง
น้ำหยด	ต่ำ (5-15 เมตร ขึ้นไป)	ต่ำ (1-8 ลิตรต่อชั่วโมง)	มาก

อุปกรณ์ของระบบการให้น้ำพืช

เครื่องสูบน้ำ

ทำหน้าที่สูบน้ำและเพิ่มแรงดันให้กับระบบ มีหลายประเภทแยกตามหลักการทำงาน เช่น เครื่องสูบน้ำแบบหยอโข่ง เครื่องสูบน้ำแบบปั๊มชัก เครื่องสูบน้ำแบบเจ็ท เครื่องสูบน้ำแบบโรตารี

เครื่องกรองน้ำ

ใช้กรองสิ่งสกปรกหรือตะกอนต่างๆที่ติดมากับน้ำ เพื่อลดการอุดตันของหัวจ่ายน้ำ ตัวกรองน้ำที่ใช้โดยทั่วไปมีขนาดตั้งแต่ 3/4-3 นิ้ว และแบ่งออกตามชนิดของไส้กรองได้เป็น 2 แบบ คือ ไส้กรองแบบตะแกรง และไส้กรองแบบดิสก์

ท่อ

ใช้ในระบบการให้น้ำพืชตั้งแต่การลำเลียงน้ำจากแหล่งน้ำมาถึงหัวปล่อยน้ำ จะใช้ 2 ชนิดได้แก่ ท่อพีวีซี และท่อพีดี แบ่งออกตามการใช้งาน ดังนี้

ท่อเมน : เป็นท่อที่เชื่อมจากแหล่งน้ำไปสู่ท่อเมนย่อย

ท่อเมนย่อย : เป็นท่อที่ต่อจากท่อเมนเข้าสู่แปลงพืช

ท่อย่อย : เป็นท่อที่ต่อจากท่อเมนย่อย และต่อเข้ากับหัวปล่อยน้ำ

ประตูน้ำหรือวาล์ว

ควบคุมการ ปิด-เปิดน้ำ ควบคุมปริมาณน้ำไหลของน้ำ มีหลายชนิดและหลากหลายตลอดจนวัสดุที่ใช้ทำแตกต่างกันออกไป มีลักษณะการทำงานอยู่ 2 ลักษณะ คือ

- * ใช้เกลียวเป็นตัวยกและปิดจันควบคุมช่องทางการไหลของน้ำ (Gate Valve)
- * ใช้ลูกปืนกลมเป็นตัวควบคุมช่องทางการไหลของน้ำ (Ball Valve)

อุปกรณ์ของระบบการให้น้ำพืช

ข้อต่อต่างๆ

เป็นอุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่อระหว่างท่อชนิดต่างๆ มีทั้งข้อต่อแบบเหล็ก แบบพีวีซี หรือแบบพีอี เพื่อสะดวกในการใช้งานดังนั้นจึงต้องเลือกใช้อุปกรณ์ข้อต่อตามชนิดของท่อให้ถูกต้องและเหมาะสม

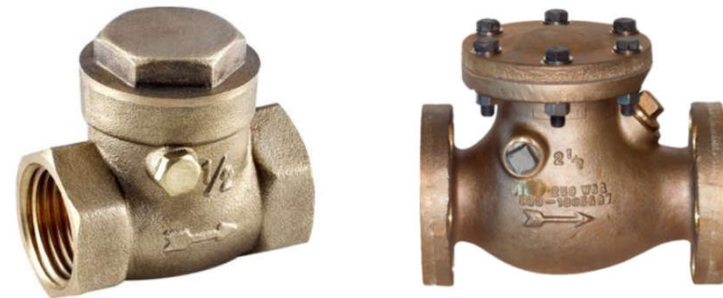
เกจวัดแรงดันน้ำ (PRESSER GATE)

เป็นอุปกรณ์วัดแรงดันน้ำ ใช้ควบคุมแรงดันในระบบไม่ให้เกินหรือต่ำกว่าที่ออกแบบไว้ เช่น การติดตั้งเกจวัดแรงดัน ติดตั้งไว้หน้าและหลังเครื่องกรองน้ำและที่หัวแปลง เพื่อตรวจสอบแรงดันว่าเหมาะสมหรือไม่ หากสังเกตพบว่าแรงดันที่อ่านได้จากเกจ ซึ่งอยู่หลังเครื่องกรองต่ำกว่าแรงดันของเกจตัวหน้ากรองมาก แสดงว่าเครื่องกรองเริ่มอุดตันน้ำไหลผ่านไม่สะดวก จะต้องถอดไส้กรองออกมาทำความสะอาด

วาล์วระบายอากาศ (AIR VALVE)

เป็นอุปกรณ์ช่วยในการระบายอากาศออกจากระบบท่อ ซึ่งมักมีอากาศขังอยู่บนจุดสูงสุดของท่อ และขัดขวางการไหลของน้ำ เนื่องจากอากาศทำให้พื้นที่ของท่อลดลง การระบายอากาศออกจะช่วยให้การไหลของน้ำสะดวกขึ้น

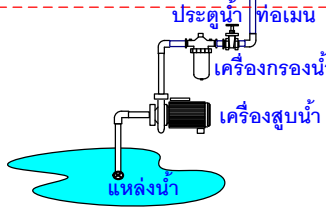
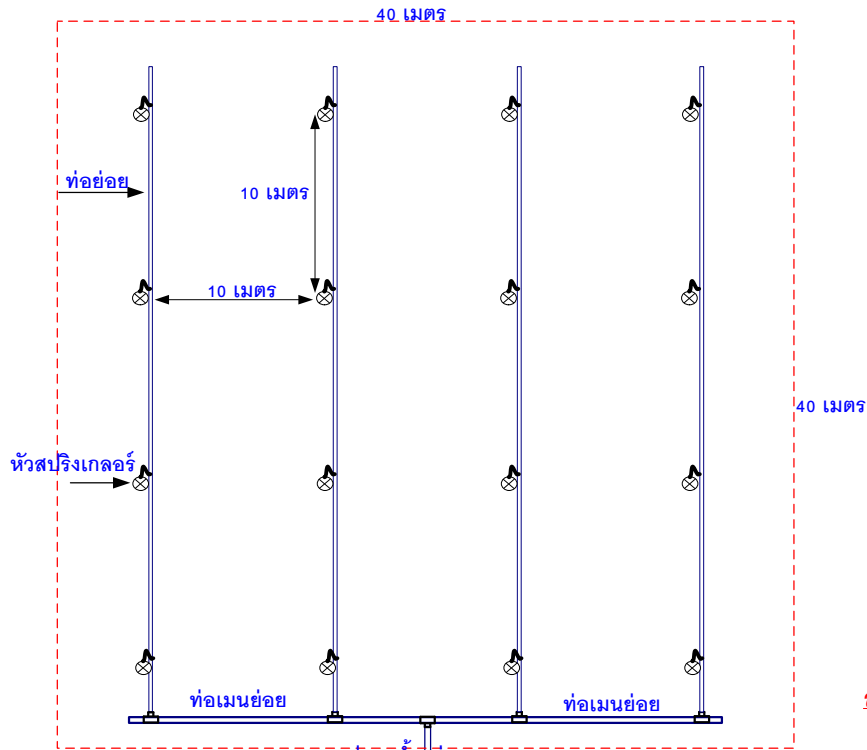

วาล์วกันน้ำไหลกลับ (CHECK VALVE)

ทำหน้าที่เปิดให้น้ำไหลไปทางเดียว และปิดเพื่อป้องกันไม่ให้น้ำไหลย้อนกลับ เรียกกันว่า เซ็ควาล์ว การติดตั้งวาล์วกันน้ำไหลกลับจะติดตั้งในท่อส่งน้ำที่วางขึ้นทางชันหรือเนิน เมื่อเครื่องสูบน้ำหยุดอย่างกะทันหันหากไม่ติดตั้งวาล์วกันน้ำไหลกลับ น้ำอาจจะไหลย้อนกลับกระแทกทำให้เครื่องสูบน้ำเสียหายหรือข้อต่อท่อหลุดได้

ระบบสปริงเกลอร์ (Sprinkler)

- พื้นที่ 1 ไร่ ระยะหัวปล่อยน้ำหรือระยะปลูก 10x10 เมตร จำนวน 16 จุด

- แรงดัน 20 เมตรขึ้นไป
- จ่ายน้ำ 250 ลิตรต่อชั่วโมงขึ้นไป
- เหมาะสำหรับให้น้ำบริเวณกว้าง ครอบคลุมพื้นที่ได้มาก เหมาะกับพืชไร่และพืชผัก

ข้อจำกัด

- ใช้เวลาน้อยในการให้น้ำ
- กระจายน้ำเป็นวงกว้างจึงใช้อุปกรณ์น้อย
- ไม่มีปัญหาการอุดตัน
- เสียน้ำจากการระเหยและกระจายไปตามลม
- ค่าลงทุนสูงและใช้พลังงานมาก

ราคาวัสดุอุปกรณ์ ขนาดพื้นที่ 1 ไร่
(ประมาณ 8,000 บาท)
(ไม่รวมท่อเมนและเครื่องสูบน้ำ)

1. หัวปล่อยน้ำสปริงเกลอร์ รัศมี 10 เมตร (อัตราการปล่อยน้ำ 500 ลิตร/ชั่วโมง)
2. ท่อพีวีซี ชั้น 5 ขนาด 2 นิ้ว
3. ท่อพีวีซี ชั้น 8.5 ขนาด 1 นิ้ว
4. ข้อต่อ 90 1 นิ้ว
5. ข้อต่อ 3 ทาง 2 นิ้ว ลด 1 นิ้ว
6. ข้อต่อ 3 ทาง 1 นิ้ว
7. วาล์วน้ำ 2 นิ้ว
8. เครื่องกรองน้ำ 2 นิ้ว
9. เครื่องสูบน้ำ (ขนาด H : 25,Q : 8 ลบ.ม/ชั่วโมง)
10. ท่อดูดและอุปกรณ์

สปริงเกลอร์

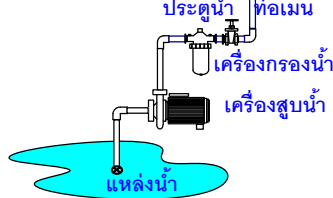
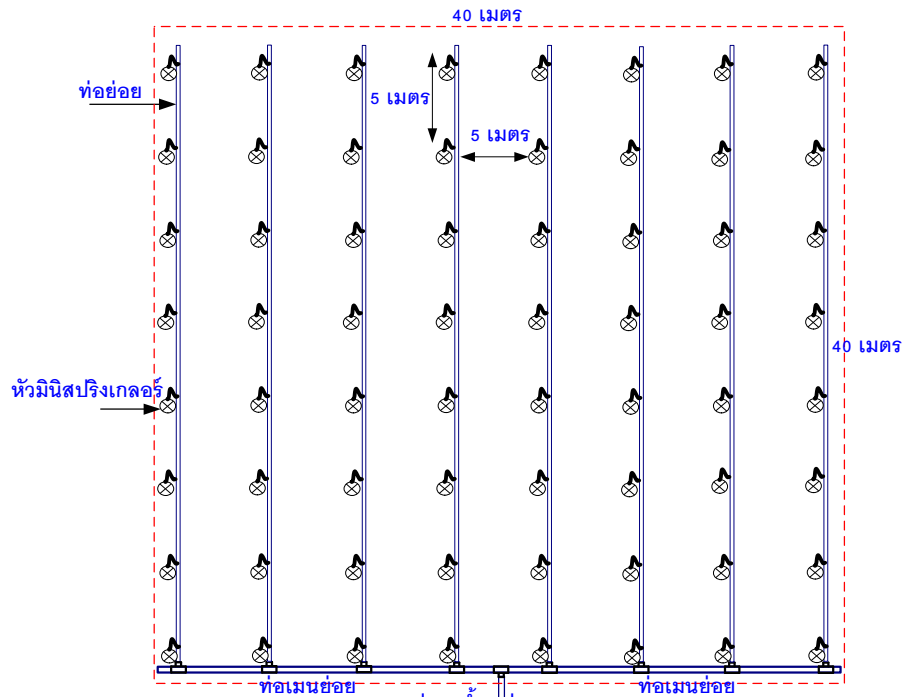
หัวสปริงเกลอร์ ทำหน้าที่จ่ายน้ำโดยฉีดน้ำจากหัวฉีดขึ้นไปในอากาศแตกให้กระจายเป็นเม็ดน้ำเล็กๆ ตกลงมายังพื้นที่เพาะปลูกการกระจายน้ำมีรูปแบบเป็นวงกลมคล้ายฝนตก ระบบสปริงเกลอร์ต้องการ 2 สิ่ง คือ อัตราการไหล ของน้ำและแรงดัน หากแรงดันไม่พอระบบจะใช้งานไม่ได้ มีดี แรงดันเหมือนพลังงานในการผลักดันให้สปริงเกลอร์ทำงาน จึงจะได้อัตราการไหลของน้ำออกมาอย่างถูกต้อง แต่ก่อนที่น้ำจะไหลมาถึงบริเวณหัวสปริงเกลอร์จะเสียแรงดันไปในเส้นทางที่ผ่าน เช่น มิเตอร์วัดน้ำ ท่อ วาล์วน้ำ ข้อต่อและประตุน้ำ ต่างๆ แล้วจึงผ่านถึงหัวสปริงเกลอร์และต้องมีแรงดันเหลือพอให้หัวสปริงเกลอร์ทำงานได้ แรงดันมีผลต่อการกระจายของน้ำให้ไปทั่วพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ สำหรับต้นกล้าหรือพืชที่เพิ่งปลูกควรใช้แรงดันที่สูงกว่ากำหนด เพื่อให้การแตกตัวของน้ำเป็นละอองมากขึ้น จะได้ละอองน้ำที่ละเอียด ระบบสปริงเกลอร์นิยมใช้กับพืชไร่และพืชผัก

เหมาะกับสภาพแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำมากเพียงพอคุณภาพน้ำปานกลางการดูแลง่ายปัญหาการอุดตันน้อย แรงดันที่ต้องใช้ในระบบค่อนข้างสูงทำให้การลงทุนด้านท่อส่งน้ำเครื่องสูบน้ำและค่าใช้จ่ายด้านพลังงานสูงที่สุด เหมาะสำหรับไม้ผลที่มีระยะปลูกตั้งแต่ 5 เมตรขึ้นไป และพืชผักที่ปลูกเป็นแปลงแบบหว่าน หรือแบบต้นกล้า เช่น ผักกินใบ

ระบบมินิสปริงเกอร์ (Mini Sprinkler)

- พื้นที่ 1 ไร่ ระยะหัวปล่อยน้ำหรือระยะปลุก 5x5 เมตร จำนวน 64 จุด

- แรงดัน 10-20 เมตรขึ้นไป
- จ่ายน้ำ 10-200 ลิตร ต่อชั่วโมงขึ้นไป
- เหมาะสำหรับไม้ผลที่มีระยะปลุกตั้งแต่ 5 เมตร ขึ้นไป และพืชผักที่ปลูกเป็นแปลงแบบหว่าน

ข้อจำกัด

- มีใบหมุนช่วยน้ำกระจายเป็นวงกว้างใช้กับต้นไม้ใหญ่ได้ดี
- ต้องใช้เครื่องกรองละเอียดปานกลาง และล้างไส้กรองทุกวัน
- ถ้าใบหมุนชำรุดจะใช้งานไม่ได้

ราคาวัสดุอุปกรณ์ ขนาดพื้นที่ 1 ไร่ (ประมาณ 6,000 บาท) (ไม่รวมท่อเมนและเครื่องสูบน้ำ)

1. หัวปล่อยน้ำมินิสปริงเกอร์ รัศมี 5 เมตร (อัตราการปล่อยน้ำ 150 ลิตร/ชั่วโมง)
2. ท่อพีวีซี ชั้น 5 ขนาด 1 1/2 นิ้ว
3. ท่อพีอี 20 มิลลิเมตร
4. วาล์วน้ำขนาด 20 มิลลิเมตร
5. ลูกยางสำหรับต่อท่อพีวีซี
6. ตัวรัดปลายท่อ
7. กรองน้ำ 1 1/2 นิ้ว
8. วาล์วน้ำ 1 1/2 นิ้ว
9. เครื่องสูบน้ำ (ขนาด H : 22, Q : 10 ลบ.ม/ชั่วโมง)
10. ท่อดูดและอุปกรณ์

มินิสปริงเกอร์

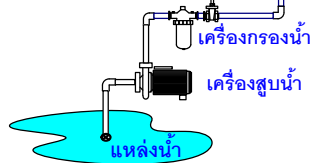
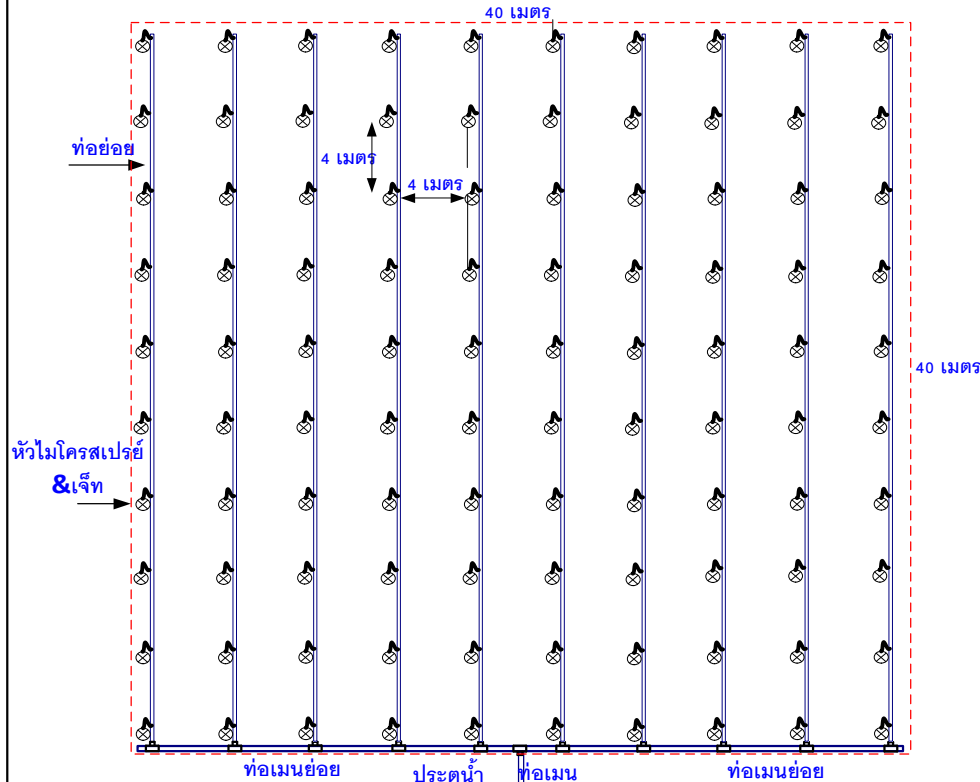
หัวมินิสปริงเกอร์ จะต่อไว้ยังจุดที่เลือกบนท่อย่อย วางไว้เหนือผิวดินกระจายน้ำด้วยใบหมุนลงสู่ดินในบริเวณเขตรากพืช รัศมี 3-4 เมตร ให้ปริมาณน้ำที่ละน้อยเพียงพอแก่การเจริญเติบโต เหมาะสำหรับพืชที่ปลูกระยะชิดและระยะห่างใช้ได้ดีกับไม้ผล และยังสามารถใช้กับพืชผักได้ด้วย

หัวมินิสปริงเกอร์ บังคับทางออกของน้ำให้มีขนาดเล็ก ข้อแตกต่างจากหัวปล่อยน้ำแบบอื่นๆ ที่ค่อนข้างจะเด่นคือมีส่วนที่หมุนได้ที่เรียกว่า ใบหมุน ซึ่งเป็นตัวทำให้น้ำกระจายออกเป็นวงกว้างได้ดีกว่าสเปรย์ขนาดเล็กแบบอื่น ทำให้มีบริเวณพื้นที่เปียกมาก ปกติหัวมินิสปริงเกอร์จะตั้งไว้บนขาตั้งและต่อท่อย่อยโดยใช้ท่ออ่อนที่ถอดได้ ท่อนี้ปกติมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 มิลลิเมตร และยาวประมาณ 0.5 เมตร เป็นประโยชน์เมื่อต้องการโค้งงอหรือเคลื่อนย้ายจุดปล่อยน้ำรอบๆโคนต้นพืช

เหมาะกับสภาพแหล่งน้ำที่มีปริมาณจำกัด คุณภาพน้ำค่อนข้างดี ปล่อยน้ำมีขนาดเล็ก ต้องการระบบกรองที่ดีเพื่อไม่ให้เกิดการอุดตัน การตรวจสอบและล้างไส้กรองน้ำอย่างสม่ำเสมอทุกวัน แรงดันที่ใช้ในระบบปานกลาง เหมาะสำหรับไม้ผลที่มีระยะปลุกตั้งแต่ 5 เมตรขึ้นไป และพืชผักที่ปลูกเป็นแปลงแบบหว่าน หรือแบบต้นกล้าเช่น ผักกินใบ

● พื้นที่ 1 ไร่ ระยะหัวปล่อยน้ำหรือระยะปลูก 4x4 เมตร จำนวน 100 จุด

ระบบไมโครสเปรย์และเจ็ท (Micro Spray&Jet)

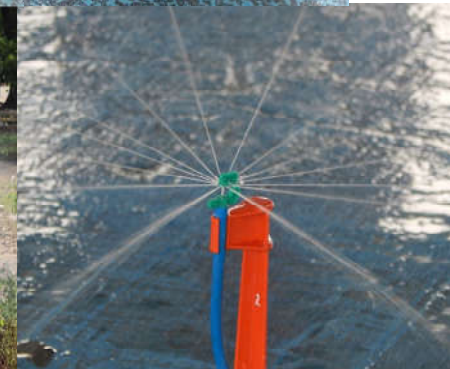
- แรงดัน 10-20 เมตรขึ้นไป
- จ่ายน้ำ 10-200 ลิตร ต่อชั่วโมงขึ้นไป
- เหมาะสำหรับพืชที่ปลูกระยะชิด ไม่ผลที่มีระยะปลูกไม่เกิน 4 เมตร

ข้อจำกัด

- เป็นอุปกรณ์ที่ไม่มีชิ้นส่วนเคลื่อนไหว
- ลดปัญหาการสึกหรอ ใช้งานได้นาน
- สูญเสียน้ำจากการกระจายไปตามลม
- ต้องใช้เครื่องกรองละเอียดค่อนข้างมาก และล้างไส้กรองทุกวัน

ราคาวัสดุอุปกรณ์ ขนาดพื้นที่ 1 ไร่ (ประมาณ 7,000 บาท) (ไม่รวมท่อเมนและเครื่องสูบน้ำ)

1. หัวปล่อยน้ำไมโครสเปรย์และเจ็ท รัศมี 4 เมตร (อัตราการปล่อยน้ำ 150 ลิตร/ชั่วโมง)
2. ท่อพีวีซี ชั้น 5 ขนาด 1½ นิ้ว
3. ท่อพีอี 20 มิลลิเมตร
4. วาล์วน้ำขนาด 20 มิลลิเมตร
5. ลูกยางสำหรับต่อท่อพีวีซี
6. ตัวรัดปลายท่อ
7. กรองน้ำ 1½ นิ้ว
8. วาล์วน้ำ 1½ นิ้ว
9. เครื่องสูบน้ำ
- (ขนาด H : 22, Q : 15 ลบ.ม/ชั่วโมง)
10. ท่อดูดและอุปกรณ์

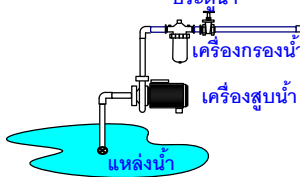
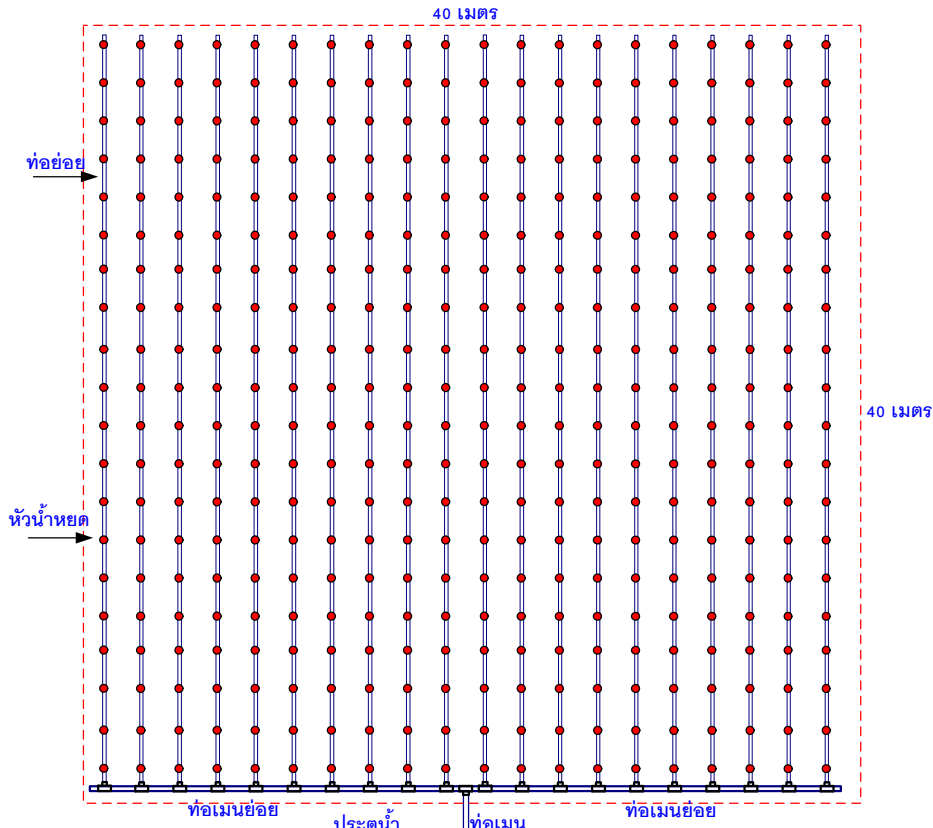
ไมโครสเปรย์และเจ็ท

หัวปล่อยน้ำ ไมโครสเปรย์และเจ็ท เป็นรูปแบบการให้น้ำโดยหัวปล่อยน้ำกระจายเป็นฝอยหรือเป็นสาย หัวปล่อยน้ำจะไม่มีใบหมุนหรือชิ้นส่วนที่เคลื่อนไหว ให้ปริมาณน้ำที่ละน้อยเพียงพอแก่การเจริญเติบโตของพืช หัวปล่อยน้ำถูกวางไว้ยังจุดที่เลือกบนท่อ น้ำส่วนใหญ่จะวางไว้เหนือผิวดินกระจายน้ำลงสู่ดินในบริเวณเขตรากพืชรัศมี 1-3 เมตร ทำให้เกิดเขตเปียกซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของดินและเวลาให้น้ำ เหมาะสำหรับพืชที่ปลูกระยะชิดและต้องการความชื้นสูงไม่ผลระยะต้นเล็ก ๆ และในเรือนเพาะชำ แบบที่ฉีดเป็นฝอยจะต้องหลีกเลี่ยงการใช้น้ำที่แรงที่มีลมแรงปกติมักจะถูกนำมาติดโดยตรงบนท่อย่อย หรือติดบนปลายท่อสั้น ๆ หรือบนขาตั้ง หัวปล่อยน้ำเหล่านี้มักใช้ในไม้ผลที่มีระยะปลูกไม่เกิน 4 เมตร

เหมาะกับสภาพแหล่งน้ำที่มีปริมาณจำกัด คุณภาพน้ำค่อนข้างดี รูปปล่อยน้ำมีขนาดเล็ก ต้องการระบบกรองที่ดีเพื่อไม่ให้เกิดการอุดตัน การตรวจสอบและล้างไส้กรองน้ำอย่างสม่ำเสมอทุกวัน แรงดันที่ใช้ในระบบปานกลาง

• พื้นที่ 1 ไร่ ระยะหัวปล่อยน้ำหรือระยะปลอก 2x2 เมตร จำนวน 400 จุด

ระบบน้ำหยด (Drip)

- แรงดัน 5-10 เมตรขึ้นไป
- จ่ายน้ำ 1-8 ลิตรต่อชั่วโมงขึ้นไป
- เหมาะสำหรับพืชไร่, พืชผักและพืชผลต่างๆที่ปลูกเป็นแถว

ข้อจำกัด

- ประหยัดน้ำและใช้พลังงานน้อยที่สุด
  - อุดตันง่ายต้องใช้เครื่องกรองละเอียดมาก
  - ต้องตรวจสอบและล้างไส้กรองทุกวัน
  - การวางบนพื้นดินทำให้ตรวจสอบยาก
- เมื่อพบการอุดตัน พืชอาจเกิดความเสียหายแล้ว

ราคาวัสดุอุปกรณ์ ขนาดพื้นที่ 1 ไร่

(ประมาณ 6,500 บาท)

(ไม่รวมท่อเมนและเครื่องสูบน้ำ)

1. หัวน้ำหยด อัตราการไหล 4 ลิตร/ชั่วโมง
  2. ท่อพีวีซี ชั้น 5 ขนาด 1½ นิ้ว
  3. ท่อพีวีซี 20 มิลลิเมตร
  4. วาล์วน้ำขนาด 20 มิลลิเมตร
  5. ลูกยางสำหรับต่อท่อพีวีซี
  6. ตัวรัดปลายท่อ
  7. กรองน้ำ 1½ นิ้ว
  8. วาล์วน้ำ 1½ นิ้ว
  9. เครื่องสูบน้ำ
- (ขนาด H : 15, Q:5 ลบ.ม/ชั่วโมง)
10. ท่อดูดและอุปกรณ์

หัวน้ำหยดแบบติดบนท่อ

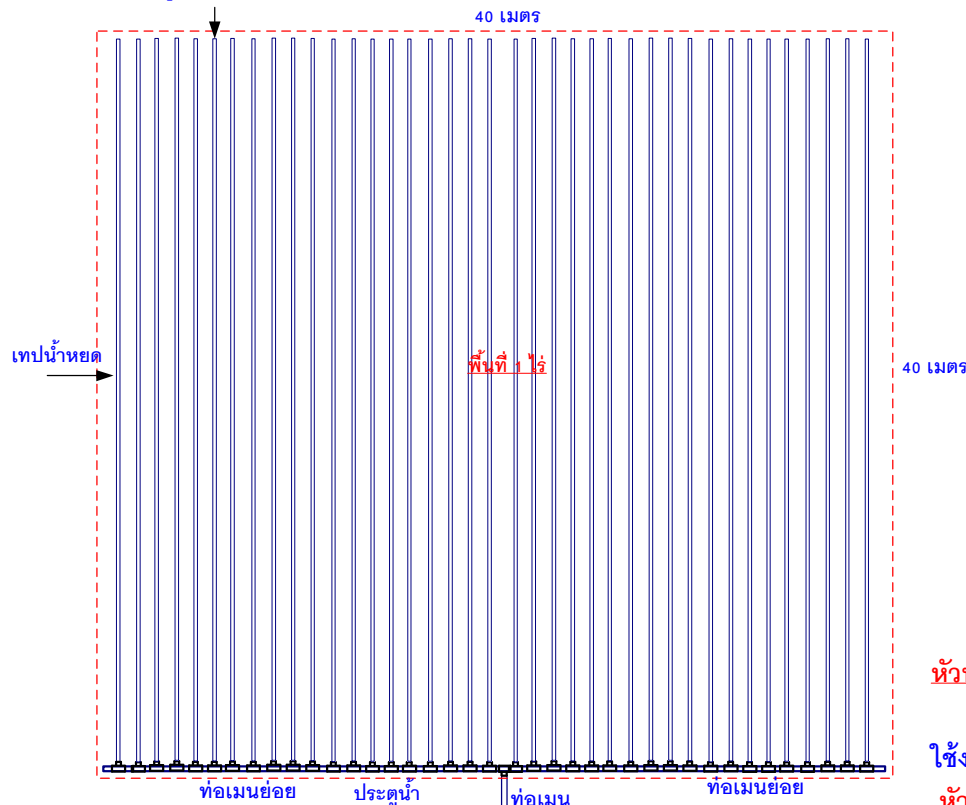
หัวน้ำหยดจะถูกติดตั้งไว้ยังจุดที่เลือกบนท่อย่อย ส่วนใหญ่หัวน้ำหยดจะวางไว้บนผิวดินก็ได้ หรือสามารถฝังไว้ในดินระดับตื้นๆ เพื่อป้องกันการเสียหายก็ได้ หัวน้ำหยดจะปล่อยน้ำสู่ดินให้น้ำซึมไปในดินระหว่างหัวน้ำหยดด้วยแรงดูดซับ ซึ่งแรงดูดซับก็คือความเคลื่อนที่ของน้ำผ่านดินโดยแรงดึงของดิน ส่วนอัตราการเคลื่อนที่ขึ้นอยู่กับขนาดช่องว่างในดินและความชื้นของดิน ช่องว่างขนาดเล็กจะมีแรงดูดซับสูงแต่การเคลื่อนที่ของน้ำจะช้า ส่วนเขตเปียกของดินจะมากขึ้นขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของดินเวลาให้น้ำและจำนวนของหัวปล่อยน้ำที่ใช้ ใช้ได้กับ พืชผัก ไม้ผล

เหมาะกับสภาพแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำจำกัด คุณภาพน้ำดี ปล่อยน้ำมีขนาดเล็กมาก ต้องการระบบกรองที่ดีเพื่อไม่ให้เกิดการอุดตัน การตรวจสอบและล้างไส้กรองน้ำอย่างสม่ำเสมอทุกวัน แรงดันที่ใช้ในระบบค่อนข้างต่ำ ทำให้การลงทุนด้านเครื่องสูบน้ำและค่าใช้จ่ายด้านพลังงานน้อยที่สุด

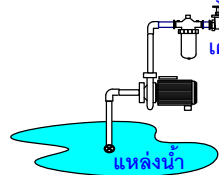

- วางเทปน้ำหยดตามแถวพืชระยะห่าง 1-2 เมตร
- ระยะหยดขึ้นอยู่กับเทปน้ำหยดที่จะใช้(ระยะตั้งแต่ 10-100 เซนติเมตร)และลักษณะของดิน

ระบบน้ำหยด (Drip)

40 เมตร

- แรงดัน 5-10 เมตรขึ้นไป
- จ่ายน้ำ 1-8 ลิตรต่อชั่วโมงขึ้นไป
- เหมาะสำหรับพืชไร่ที่ปลูกเป็นแถวชิด และพืชผักที่ปลูกเป็นแถวเป็นแนว

ข้อจำกัด

- ประหยัดน้ำและใช้พลังงานน้อยที่สุด
- อุดตันง่ายต้องใช้เครื่องกรองละเอียดมาก
- ต้องตรวจสอบและล้างไส้กรองทุกวัน
- การวางบนพื้นดินทำให้ตรวจสอบยาก เมื่อพบการอุดตัน พืชอาจเกิดความเสียหายแล้ว

ราคาวัสดุอุปกรณ์ ขนาดพื้นที่ 1 ไร่ (ประมาณ 4,500 บาท) (ไม่รวมท่อเมนและเครื่องสูบน้ำ)

1. เทปน้ำหยด ขนาด 16 มิลลิเมตร (ระยะหยด 30 เซนติเมตร)
2. ท่อพีวีซี ชั้น 8.5 ขนาด 1½ นิ้ว
3. วาล์วน้ำขนาด 16 มิลลิเมตร
4. ลูกยางสำหรับต่อท่อพีวีซี
5. ข้อต่ออุดปลายเทป
7. กรองน้ำ 1½ นิ้ว
8. วาล์วน้ำ 1½ นิ้ว
9. เครื่องสูบน้ำ (ขนาด H : 15, Q : 5 ลบ.ม/ชั่วโมง)
10. ท่อดูดและอุปกรณ์

หัวน้ำหยดแบบฝังในท่อ

ลักษณะมีหัวน้ำหยดเป็นส่วนเดียวกับท่อไม่ยื่นออกมาภายนอก และสามารถม้วนเก็บหลังการใช้งานมีทั้งชนิดไม่ปรับแรงดัน และชนิดปรับแรงดันในตัวได้

หัวน้ำหยดแบบเทปน้ำหยด

ประกอบด้วยท่อใหญ่ผนังบางนำน้ำไหลผ่านต่ออยู่กับท่อเล็กเพื่อจ่ายน้ำ มีลักษณะเป็นร่องหรือบางแบบอาจเป็นรูเล็กๆ และมีหัวน้ำหยดฝังอยู่ภายใน ใช้กับพืชผลต่างๆที่ปลูกเป็นแถว เช่น สับปะรด อ้อย มันสำปะหลัง ผักต่างๆ และกล้วย ยิ่งขนาดของท่อออกเล็กมากเท่าไรการซึมลงดินก็ยิ่งดีมากขึ้น เทปน้ำหยด มีหลายขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ครึ่ง 16, 18, 20, 22 มิลลิเมตร ระยะห่างของหัวน้ำหยดตั้งแต่ 10-100 เซนติเมตร

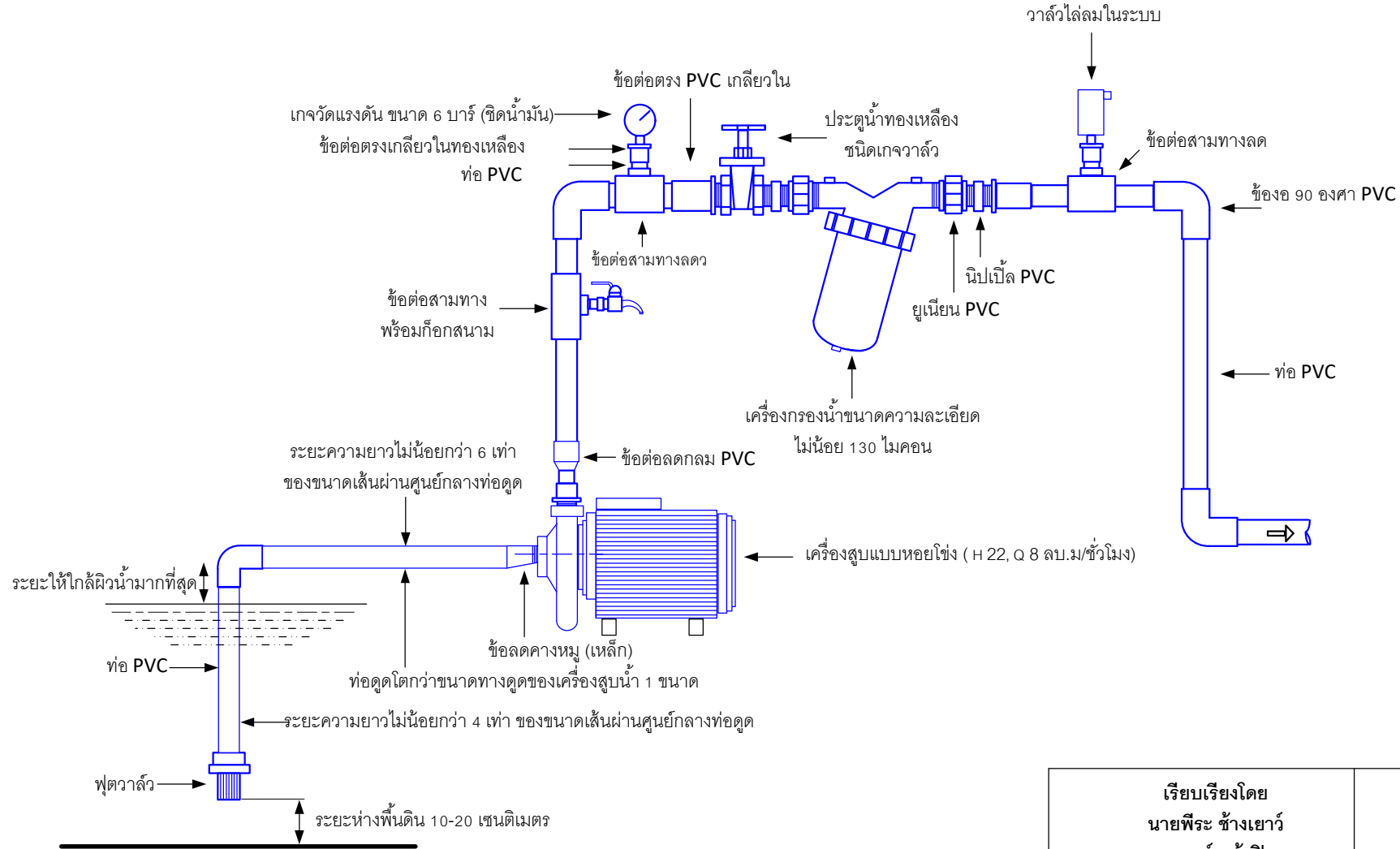
ดินทราย น้ำซึมเร็ว ใช้ระยะหยดที่ 10-15 เซนติเมตร

ดินร่วน น้ำซึมปานกลาง ใช้ระยะหยดที่ 20, 25, 30 เซนติเมตร

ดินเหนียว น้ำซึมช้า ใช้ระยะหยดที่ 50 เซนติเมตร ขึ้นไป

เหมาะกับสภาพแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำจำกัด คุณภาพน้ำดี รูปล่อยน้ำมีขนาดเล็กมาก ต้องการระบบกรองที่ดีเพื่อไม่ให้เกิดการอุดตัน การตรวจสอบและล้างไส้กรองน้ำอย่างสม่ำเสมอทุกวัน แรงดันที่ใช้ในระบบค่อนข้างต่ำ ทำให้การลงทุนด้านเครื่องสูบน้ำ และค่าใช้จ่ายด้านพลังงานน้อยที่สุด

แบบขยายสถานีควบคุมการจ่ายน้ำ (Station valve)

เรียบเรียงโดย นายพีระ ช้างเยาว์ นายสุพจน์ แก้วปินดา	
ฝ่ายบริการงานช่างเกษตร กองส่งเสริมโครงการพระราชดำริ การจัดการพื้นที่และวิศวกรรมเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร	